

Ďatľológ Štefan Pavlík (1970 – 2025)

Woodpeckerologist Štefan Pavlík (1970–2025)

Ďatle patria medzi kľúčové vtáčie druhy európskych lesov s nezastupiteľnou funkciou pri kontrole populácií podkôrneho a drevokazného hmyzu a vytváraní úkrytových možností pre sekundárne dutinové hniezdiče a ďalšie skupiny živočíchov. Ich prítomnosť zvyšuje biodiverzitu prostredia a indikuje kvalitu biotopu. Napriek ich významu pre lesný ekosystém a vysokej druhovej bohatosti v prírodných lesoch Západných Karpát (žijú tu všetky európske druhy), ich výskumný potenciál na Slovensku je zjavne nevyužitý. Jedným z mála špecialistov, ktorí vytvorili aj obsiahlejší súbor poznatkov v danej téme, bol Ing. Štefan Pavlík, PhD. Jeho biografická a pohnutá životná dráha sú zhrnuté na inom mieste¹, avšak za osobitnú zmienku stojí práve jeho odborný prínos k poznaniu Ďatľov. Prvú systematickú ornitologickú prácu, kde spracoval aj niektoré druhy Ďatľov, napísal už počas štúdia na gymnáziu v rámci biologickej olympiády (1985/86) s názvom „Vtáctvo troch typov lesných biocenóz v okolí Pliešoviec“. Prvé články o Ďatľoch potom publikoval popri riešení diplomovej práce (Konzumácia podkôrneho a drevokazného hmyzu Ďatľami v dubových kmeňovinách), ktorú obhájil v roku 1993 na Technickej univerzite vo Zvolene. Tam rovnako vznikla aj väčšina ďalších publikácií, ktoré nadväzovali na jeho dizertačnú prácu (Ekológia Ďatľov v dubových kmeňovinách), obhájenu v roku 1996.

Štefan Pavlík sa vo výskume Ďatľov zaoberal najmä druhovou diverzitou, výberom habitatu

a potravnou ekológiou druhov, takmer výlučne v dubových lesoch stredného Slovenska. V čase jeho vrcholnej tvorby, ešte bez možnosti pokročilého počítačového modelovania, narábal s matematickou štatistikou veľmi umne. Takto objavil zaujímavý vzťah medzi pomerom duba letného k dubu cerovému a populačnými hustotami Ďatľa veľkého a prostredného (Pavlík 1993, 1994a). Induktívny prístup vo výskume však vnímal s nadhľadom a okrem pokusov o zovšeobecnenie na základe variabilných dát prezentoval aj opisy konkrétnych pozorovaní v prípadových štúdiách (napr. Pavlík 1995). V súčasnej dobe automatických záznamových systémov a meta-barkódingu, si fyzický zber a manuálna determinácia množstva materiálu pre analýzy potravného správania zaslúži tiež uznanie (napr. Pavlík 1997). Príkladom nadšenia pre vedecké bádanie, ako aj jeho talentu dosiahnuť maximum z minima, je štúdium hniezdnej ekológie dvoch párov Ďatľa bielochrbtého počas dvoch sezón (Pavlík 1999a) alebo jednoduché nonstop pozorovanie potravných aktivít 10 jedincov, štyroch druhov Ďatľov (Pavlík 2016). Napriek absencii spolupracovníkov a celkovo zdrojov pre časovo a priestorovo robustnejší zber dát, populačné zmeny študoval aj z dlhodobého hľadiska (Pavlík 1999c, 2013).

Dnes môžeme už len špekulovať, do akej miery súvisel jeho sólo výskum s vlastnou myšlienkovou originalitou či povahovými vlastnosťami. Pišta bol dušou pravý *philosophos*

¹ PAVLÍK J. & LEŠO P. 2025: Spomienka na Štefana Pavlíka. — Pp.: 9. In: KROPIL R. & LEŠO P. (eds): Aplikovaná ornitológia 2025. Zborník abstraktov z 34. stredoslovenskej ornitologickej konferencie s medzinárodnou účasťou. Technická univerzita vo Zvolene, Zvolen.

– milovník poznania. Pred vyše 25 rokmi sám kriticky zhodnotil stav poznatkov a perspektívy štúdia ďatľov na Slovensku (Pavlík 1998a). Aktuálna literárna rešerš žiaľ nenaznačuje, žeby sa v tomto smere udial významný posun. Avšak aj dnes je možné nájsť v diele Štefana Pavlíka inšpiráciu pre moderný výskum ekológie ďatľov a nám ostáva len veriť, že sa tu niekedy nájdu jeho pokračovatelia.

pk

Došlo: 8.1.2026

Online: 18.1.2026

Pôvodné vedecké práce Š. Pavlíka o ďatľoch

- PAVLÍK Š. 1992a: Nest spatial niches of woodpeckers (Piciformes). — *Biológia*, Bratislava 47: 671–675.
- PAVLÍK Š. 1992b: Rodinné vzťahy, potrava a potravné správanie ďatľa veľkého (*Dendrocopos major* L.) v ovocných sadoch po vylietaní mláďat. — *Zprávy MOS* 50: 75–82.
- PAVLÍK Š. 1992c: Synúzia ďatľov v dubovom lese v prednidičkáskom období. — *Tichodroma* 4: 87–90.
- PAVLÍK Š. 1993: Densita druhov *Dendrocopos major* a *D. medius* v dubových kmeňovinách v hniezdnom období ako výsledok ich vzájomnej trofickej konkurencie. — *Tichodroma* 5: 39–44.
- PAVLÍK Š. 1994a: A model of the influence of some environmental factors on the population density of the Great spotted woodpecker (*Dendrocopos major*) and the Middle spotted woodpecker (*D. medius*). — *Biologia* 49: 767–771.
- PAVLÍK Š. 1994b: Vhodnosť habitatu pre ďatle v dubových kmeňovinách v hniezdnom období. — *Tichodroma* 7: 35–42.
- PAVLÍK Š. 1994c: Vplyv extrémnosti stanovišťa na uschýnanie dubov a ich poškodenie ďatľami. — *Lesnícky časopis* 40: 153–158.
- PAVLÍK Š. 1995: Habitatová distribúcia druhov *Dendrocopos major* a *Dendrocopos medius* – príklad Neresnickej doliny. — *Tichodroma* 8: 87–97.
- PAVLÍK Š. 1996a: Druhá diverzita ďatľov v dubových kmeňovinách. — Pp.: 311–317. In: HLAVÁČ P. (ed.): Biodiverzita z aspektu ochrany lesa a poľovníctva. Zborník referátov z konferencie. Vydavateľstvo Technickej univerzity vo Zvolene, Zvolen.
- PAVLÍK Š. 1996b: Habitat distribution of woodpeckers (Aves, Picidae): Beech and oak forests. — *Biologia* 51: 213–217.
- PAVLÍK Š. 1996c: Porovnanie habitatových nárokov štyroch druhov ďatľov v dubovom lese. — *Tichodroma* 9: 87–95.
- PAVLÍK Š. 1997: Ďatle ako predátory listožravých húseníc motýľov v dubových porastoch. — *Tichodroma* 10: 127–137.
- PAVLÍK Š. 1998a: Stav poznania a perspektívy výskumu ďatľov na Slovensku. — *Tichodroma* 11: 133–146.
- PAVLÍK Š. 1998b: Výber stromov podkôrnikom dubovým (*Scolytus intricatus* Ratz.) a jeho predácia ďatľami. — Pp.: 139–146. In: KROPIL R. (ed.): Aktuálne problémy lesnickej zoológie a entomológie. Zborník referátov z konferencie. Vydavateľstvo Technickej univerzity vo Zvolene, Zvolen.
- PAVLÍK Š. 1999a: Breeding ecology of the white-backed woodpecker *Dendrocopos leucotos* in an oak forest. — *Biologia* 54: 187–194.
- PAVLÍK Š. 1999b: Predácia zimujúcich lariev podkôrnika dubového (*Scolytus intricatus* Ratz.) ďatľami na ťažbových zvyškoch v dubových porastoch. — *Acta Facultatis Forestalis Zvolen* 41(1): 305–313.
- PAVLÍK Š. 1999c: Population density of the great spotted woodpecker *Dendrocopos major*: variations in space and time in oak forest. — *Folia Zoologica* 48: 191–198.
- PAVLÍK Š. 2013: Zmeny populačnej hustoty ďatľov v dubovom lese: 18-ročná prípadová štúdia. — *Acta Facultatis Forestalis Zvolen* 55(1): 117–131.
- PAVLÍK Š. 2016: Ďatle ako konzumenti imág lykožrúta smrekového (*Ips typographus*) počas zrelostného žeru: prípadová štúdia. — *Tichodroma* 28: 25–39.